

WAAR BLIJVEN DE GERAAMTEN DER WILDE DIËREN, DIE GEEN GEWELDDADIGEN DOOD STERVEN? (*)

Er zijn twee vragen, die ieder oerwoudkenner in de war brengen.

De eene staat aan 't hoofd van dit artikeltje, de tweede is: waarvan leven de miljoenen span-bloedzuigers in de rimba?"

De tweede vraag is weliswaar niet zóó interessant als de eerste, maar zal misschien toch anderen opwekken tot allerlei beschouwingen (de dikwijls verkondigde meening, dat alle wilde dieren ook last hebben van span-bloedzuigers is een dwaling).

De eerste vraag moet den argeloozen lezer van het juist verschenen „Overzicht van Zuid-Sumatra" (Z. S.-Instituut) overbodig schijnen. Immers wordt daarin op bl. 93 verklaard, dat olifantstanden en rhinoceroshoorns soms in oerwouden, „meestal nog verbonden *aan de lichamen* (ik cursiveer) der gestorven dieren, aangetroffen worden".

Men leze echter voort, en bemerk dan wel, dat de schrijver van dit gedeelte van het boekje nu niet bepaald een buitenmensch is. Immers, volgens hem „zuigen *boombloedzuigers* zich *bij duizenden* aan 's menschen lichaam vast en laten *jeukerige* wondjes achter", terwijl in het oerwoud „de bedorven atmosfeer van rottende plantendeelen wordt ingeademd" (bl. 95). Het is haast onmogelijk een meer verkeerd beeld te geven van *patjat* en van *oerwoud*.

„De Heer DOCTERS VAN LEEUWEN beantwoordde *de* vraag op pag 123 van jaargang „1916 als volgt: „Dat men de skeletten van die dieren niet vindt, is m. i. wel te verklaren. „De gewrichtsbanden laten spoedig los; waarschijnlijk door wilde varkens worden de „delen over de grond verspreid, en hoe spoedig is een plek niet met afgevalen bladeren „bedekt En bovendien hoe 'n klein gedeelte van een oerbos ziet men eigenlijk op een „tocht, en hoe klein is dat aantal dieren in verhouding tot het aantal M² oppervlak van een bos".

Het is juist, het wilde varken een hoofdrol te geven in het proces, tenminste als dit zich niet afspeelt in de diepe rimba, waar geen varkens voorkomen; doch, speciaal voor wat betreft de kadavers der *grootere* wilde dieren, dunkt mij het vraagstuk nog een nadere beschouwing overwaard. Ik heb er altijd belangstelling voor gehad, maar de sluier van het oerwoud is voor mij nog niet opgelicht, en met JACOBSON (afl. 7 van jaargang 1916) blijf ik de vraag stellen: waar ter wereld blijven zij?!

Ik heb in West-Borneo tal van krokodillen aan de oevers van de Boven-Kapoeas geschoten. Meermalen heb ik gezien, dat reeds binnen een half uur de waranen hun werk begonnen en zich *in* het lijk vraten, zoodat het in het voorbijvaren leek, alsof de boeaja weder leefde, zóó druk werden zich de lijkbezorgers. Toch bleven in den drogen tijd de zware skelet-deelen zoo lang op de zandplaten liggen tot een bandjir den oever schoon veegde of met slib bedekte. In die jaren begon ik mij te verwonderen, hoe het toch gaat in de diepe bosschen met de kadavers van de dieren, die niet door menschenhand of door sterkeren geveld worden; en geen enkele Dajak kon mij op die vraag antwoord geven.

In 1898 struikelde ik bij een hertenjacht in den bovenloop van de Ajer Poetih (Pajokoemboeh, Padangsche bovenlanden) in een alang-alang-veld over het karkas van een hert, dacht eindelijk een vanzelfgestorvene te hebben gevonden, doch al spoedig vertelde een der drijvers, dat het dier door een tijger was neergeslagen.

*) Hoewel dit onderwerp reeds eenige keeren in ons tijdschrift behandeld is, plaatsen wij ditmaal nog dit opstel, omdat hier een bekend en ervaren jager aan het woord is.

Een paar jaar later schoot ik, achter een pasanggrahan bij Sidjoendjoeng, op een namiddag een varken; den volgenden morgen reeds deden kameraden zich aan het kadaver te goed! Doch maanden later zag ik nog in den omtrek den schedel en enkele door honden afgekloven beenderen bleeken. En dikwijls heb ik later iets dergelijks geconstateerd.

In de oerwouden van Atjeh en van Midden- en Zuid-Sumatra heb ik steeds weer vergeefs de vraag gesteld aan tal van zoekers van boschprodukten en aan rhinoceros-jagers, de woudloopers bij uitnemendheid; aan menschen (in Atjeh) die den tijger hun vriend en bewaker noemden, en die in open hutjes sliepen, waar dik de tijgersporen omheen stonden; menschen, voor wie het oerwoud geen geheimen had.

De zoekers van boschprodukten dringen het oerwoud niet verder in dan hoogstens drie dagen loopen. Gaan zij verder, dan staat de moeite van het vervoer van de producten niet meer in verhouding tot de waarde ervan thuis, in de kampoeng.

Jagers, die den rhinoceros zoeken om zijn hoorn (*tjoela of- soengoe badak*), door de Chineezzen zoo zeer gezocht als medicijn, gaan veel dieper de rimba in. Hun buit stelt voor het vervoer naar huis geen eischen aan spieren of aan terrein, en zij komen in wouden, in woeste ravijnen en uitgestrekte moerassen, nooit door anderen menschenvoet betreden.

Slechts in twee gevallen, beide olifanten betreffend, deed zich in Zuid-Sumatra een afwijking voor van het stereotype ontkennend antwoord. Het eerste betrof het vinden van de kadavers van drie niet gewonde olifanten, op verschillende plekken in de bosschen aan den bovenloop van de Seblatrivier, 125 K. M. ten noorden van Benkoelen, in den tijd dat daar veepest woedde en er tal van buffels stierven. Het is jaren geleden, toch spreekt de bevolking er nog met verbazing over, omdat men anders nimmer kadavers of beenderen van groote dieren aantreft; men is er dan ook vast van overtuigd, dat ook die olifanten, wier kadavers in verren omtrek waren te ruiken, door de veepest zijn gevallen. Dit komt inderdaad mogelijk voor, tenzij vast staat dat olifanten niet vatbaar zijn voor die ziekte.

Het tweede geval zoude duiden op een olifantenkerkhof. Een jager van Ajer Priokan vertelde, dat daar vroeger, 35 K. M. ten Zuiden van Benkoelen, een moeras lag, waar gewonde of zieke dieren zich heen sleepten. Men had daar eenige slaglanden gevonden, doch door het openen van een koffie-onderneming in de buurt, zouden de olifanten deze stervensplek in den steek hebben gelaten.

Later vernam ik weder dat die slaglanden hadden toebehoord aan een solitair, die door den pangéran van Priokan was aangeschoten en die in het moeras gestorven was, niet een dier dat daar uit ouderdom was komen sterven. Dit is trouwens zeer moeilijk na te gaan; ieder, die ooit ondervonden heeft, hoe de olifant zich dikwijls nog wegmaakt na op de vreeselijkste wijze te zijn gewond—mits niet in hersens, hart of ruggemerg—weet, dat hij soms nog tientallen mijlen aflegt en dikwijls in een streek verzeildraakt en sterft, waar men niets weet van een elders gehouden jacht.

Onlangs deed het geval zich voor, dat ik de gelegenheid had in de bosschen van Seloema, 70 K. M. ten Zuiden van Benkoelen, een olifant te schieten uit een kudde, die het de bevolking zéér lastig maakte;— een der leden van het gezelschap brak 's nachts, in de kampoeng, zelfs rijstschuren open en verorberde wel eens eenige pikoel's padi achter elkaar; zijne „visitekaartjes" droegen daar de sporen van, geleken wel op kweekbedden.

De bevolking toonde zich uitermate verheugd over deze opruiming; maar een man uit Tandjoeng Mas, een kilometer van de plek gelegen, riep uit: „maar *wij* zullen de stank wel een maand lang ruiken, tot in de doesoen!” ¹⁾

Het was een schoone gelegenheid wederom *de* vraag te stellen aan de saamgestroomde menigte, doch ook hier bleef het bij glimlach en verwondering.

Het ligt voor de hand, dat, naast waraan en rat, het vraatzuchtige wilde varken, de kippenroover die jonge geiten aanvalt en verorbert en zelfs het vleesch van den gesneuvelden kameraad niet versmaadt, — dat dit onsympathieke, altijd booze dier, aan den rand van het bosch een voornaam aandeel neemt in het opruimen van kadavers.

Het is ook niet verwonderlijk, dat men nergens de skeletten vindt van de kleinere, dieren, die, vóór dat de kadavers beginnen te rotten, ten prooi vallen aan allerlei vraatzuchtigen.

Maar de zware beenderen van de grootste dieren malen zij niet spoedig klein en den schedel van een olifant versleept waarlijk noch het varken gemakkelijk, noch de tijger gesteld, dat dit zóóveel nobeler dier zijn fel gebit zetten wil in het lijk van een wezen, dat hij niet zelf heeft neergeveld.

Het is mogelijk dat van ouderdom stervende dieren zich slepen in gaten en holen, vooral naar verlaten moerassen, zooals doodelijk aangeschoten olifanten doen. Men verhaalt immers van olifantenkerkhoven in de Kongo, men heeft mammouth-gezelschappen gevonden in vroegere moerassen, toen er stellig meer dikhuidigen leefden dan menschen. Doch hoe zouden in den tegenwoordigen tijd de olifant, de neushoorn, de tapir en het hert kunnen voorkómen, dat de lijkluicht, die zich in het bosch verspreidt, aan den neus der menschen verradt waar zij zich hebben verborgen om stil te sterven?

Het antwoord op de vraag zal voor de grootste dieren wel *moeten* luiden: in moerassen, diep verborgen in de ongerepte wildernis, waar het zware lichaam gedeeltelijk weg zinkt, waar de geraamten moeilijk te vinden zijn en de beenderen spoedig de vieze kleur van de omgeving aannemen.

Toch voert de wind ons in de oerwouden alleen toe den mystieken geur van het machtige hout met zijn dikwijls onvindbare orchideeën, zijn geurige mossen, zijn bloesems hoog in de toppen der woudreuzen.

En alleen als opzettelijke doodslag is gepleegd, als er bloed gevloeid heeft, — eerst dan is de zuivere lucht bedorven.

L. C. WESTENENK.

¹⁾ Het viel mee voor de lieden van Tg. Mas, want toen men over de valsche schaamte heen was, werden 70 groote manden vleesch naar huis gedragen; ook heel wat beenderen, die gedroogd werden om er later soep van te koken.

EEN EN ANDER OVER DE VERSPREIDING VAN VRUCHTEN EN ZADEN.

In de vorige jaargangen van de Tropische Natuur zijn van mijn hand onder bovenstaanden titel een reeks artikelen verschenen, die nog altijd geen afgerond geheel vormen. Drukke bezigheden beletten mij er aan te werken. Daarbij deed zich het gelukkige verschijnsel voor, dat veel copie op plaatsing wachtte. Dit laatste is nog altijd het geval, zoodat we, indien de tijdsomstandigheden gunstiger waren, zeer zeker tot uitbreiding van ons tijdschrift zouden overgaan. Daar ik nu echter van verschillende zijden ben aangezocht de artikelenreeks te vervolgen, voel ik mij verplicht eens weer een bijdrage over dit onderwerp te leveren.